

Români din toate țările, uniți-vă în cuget și simțiri !

EUROPA ȘI NEAMUL ROMÂNESC

Octombrie 1980. Anul IX. Nr. 100

FOAIA MISCĂRII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

ÎN CURÂND, LA MADRID

CONFERINȚA PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA

Au trecut cinci ani de la încheierea Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa de la Helsinki (iulie - august 1975), ale cărei documente au fost apreciate atât de diferit la vremea aceea. Pe de o parte, acordurile de la Helsinki erau considerate pozitive întrucât după 30 de ani de la al doilea război mondial se declara că frontierele sunt inviolabile, deci nu pot fi modificate prin forță, dar pot fi schimbate prin voința popoarelor învecinate. Rușii își asigurau pe o bună perioadă securitatea granițelor de vest, realizate în condițiile excepționale ale celui de al doilea război mondial, pe atunci socotite de mulți ilegale și provizorii. Ei își îndreptau astfel atenția asupra frontierelor de est, amenințate de pericolul galben. Europa vedea oprită expansiunea rusească spre vest. Stăruie încă în memoria lumii întregi actele barbare și brutale cu care Rusia sovietică a înăbușit aspirațiile spre libertate ale Ungariei (1956) și Cehoslovaciei (1968). Nu se uită nici atacurile și șantajele rusești îndreptate cu o tenacitate diabolică împotriva României: Bulgaria formula pretenția unui coridor prin Dobrogea, pe litoralul Mării Negre, spre a se uni cu "marea masă slavă sovietică"; Ungaria începuse să revendice Transilvania - și continuă încă să poftască acest străvechi teritoriu al Daciei, iar Rusia lansa ideea că Moldovenii constituie un popor diferit de cel român și că ar fi mai firească unirea Moldovei de dincoace de Prut cu "Republica Sovietică Socialistă Moldovenească". Prin consfințirea actualelor hotare la Helsinki, România își vedea garantată actuala componență teritorială și acest fapt a fost apreciat ca pozitiv, chiar dacă nu a putut revendica în mod deschis Basarabia și nordul Bucovinei.

Pe de altă parte, Conferința de la Helsinki a fost numită a doua Yalta, întrucât nu a adus nimic nou, nu a creat bazele unei Europe Noi și nici nu a asigurat fiecareia dintre țările participante independența națională și suveranitatea. Dimpotrivă, prin consfințirea actualelor frontiere, ea a exprimat acordul general cu acapararea unei părți a Finlandei, cu desființarea țărilor baltice - Estonia, Letonia și Lituania - și înglobarea lor în marea "uniune" și cu răpirea unei părți a Poloniei, a unei părți a Bucovinei și a Moldovei lui Ștefan cel Mare de dincolo de Prut. Cu alte cuvinte, nu a făcut altceva decât să consacre hegemonia Rusiei în Europa de Răsărit, cuceririle ei teritoriale, zonele ei de influență acordate la Yalta sau luate prin forță și perfidie. Ceea ce este și mai grav, la Helsinki Europa nu prea a avut posibilitatea să se exprime ca putere de sine stătătoare, consacându-se, practic, și în acea ocazie hegemonia USA și Uniunii Sovietice.

*

Și totuși, după 30 de ani de ruptură, momentul Helsinki însemna depășirea tensiunilor războiului rece și reluarea dialogului între cele două blocuri politice și militare ce nu se pot ignora. Din păcate, documentul semnat atunci enunță numai principii, dar nu stabilește nici drepturi nici obligații, nici garanții de aplicare, de controlare a respectării celor decretate și nici sancțiuni pentru cei ce nu le respectă. Rezultatul ? S-a văzut la Belgrad, moment ce a însemnat un regres față de Helsinki: promovarea politicii de reâmpărțire a lumii între unele state sau grupuri de state, amestec în treburile interne ale altor popoare, intensificarea cursei înarmărilor și chiar invadarea unor țări terțe. Situația din Afganistan constituie o încălcare flagrantă a actului final de la Helsinki, care prevede ca principiile enunțate de el să fie aplicate nu numai în relațiile bilaterale între țările semnatare, ci și în relațiile acestora cu țări terțe.

* *

Pregătirea ediției de la Madrid a CSCE a primit atenția cuvenită din partea autorităților spaniole. Palatul Congreselor și Expozițiilor, care va ospita lucrările Conferinței, a fost complet renovat și modernizat. Aula mare pentru adunările generale a fost înzestrată cu noi cabine pentru traducere simultană, au fost construite săli noi cu capacitate de 200 persoane fiecare, precum și 35 mari studii pentru fiecare delegație. Acestea, în număr de 35, reprezintă toate țările

europene, afară de Albania, plus Statele Unite ale Americii și Canada, adică circa un miliard de cetățeni. Pentru jurnaliști - care vor fi în număr de 1.500 - au fost amenajate săli de presă corespunzătoare. Pe lângă normalele mijloace de comunicare telefonică, telegrafică, televizivă și telex, au fost instalate aparate ce vor putea primi informații din toată lumea în diferite limbi. Desigur, nu lipsește sistemul de siguranță de înalt nivel, similar cu al celor mai moderne aeroporturi, cu circuite televizive interne, legitimații imposibil de falsificat etc.

Mai grea se revelă pregătirea conferinței propriu zise, care urmează să înceapă în luna noiembrie 1980, o mare parte din dificultăți derivând din invadarea sovietică a Afganistanului.

Cu toate acestea, Conferința este considerată necesară pentru că, din cauza recentelor evenimente de politică internațională devine unicul for de dialog între Est și Vest. Ambasadorul Pérez Hernández, șeful delegației spaniole, care a vizitat capitalele celor mai importanți interlocutori a afirmat că regulamentul de procedură ce va fi decis în cursul reuniunilor pregătitoare "are o mare greutate politică". Domnia Sa consideră oportună continuarea dialogului între Est și Vest și menționează că discuțiile vor privi probleme ce privesc echilibrul militar, distensiunea și drepturile omului, pe baza celor decise la Helsinki.

* * *

Ca și la Helsinki, Românii se arată interesați în buna reușită a Conferinței și au considerat oportun să facă propuneri concrete pentru Conferința de la Madrid. Iată, pe scurt,

Madrid, Palatul Congreselor și Expozițiilor

conținutul acestor propuneri făcute de cele mai înalte foruri românești în ziua de 1 august a.c.:

- *Reuniunea de la Madrid să hotărască convocarea unei conferințe consacrate dezarmării europene, care să adopte măsuri concrete de oprire a cursei înarmărilor, de diminuare a potențialului militar existent pe continent.*

- *Asigurarea continuității conlucrării statelor semnatare ale Actului final de la Helsinki pentru soluționarea concretă a problemelor securității și cooperării, organizând în acest scop reuniuni periodice ale reprezentanților statelor participante, întâlniri de experți, alte forme de negocieri a problemelor, pentru o nouă conferință general-europeană.*

- *Necesitatea ca această viitoare conferință general-europeană să se desfășoare la nivelul șefilor de state și guverne. Conferința să aducă completările corespunzătoare documentelor din 1975, dezvoltându-se cu noi prevederi și măsuri menite să deschidă o perspectivă cu adevărat viabilă edificării securității în Europa.*

- *După reuniunea de la Madrid, următoarea reuniune general-europeană să se desfășoare în capitala României, orașul București.*

- *Încheierea unui tratat general de renunțare la forță și la amenințarea cu forță, aceasta ar aduce o contribuție esențială la cauza destinderii, încrederii și securității continentului, la întărirea păcii generale.*

- *Necesitatea ca reuniunea de la Madrid să reafirme din nou, cu putere, atașamentul solemn față de documentele semnate la Helsinki, hotărârea fermă de a înfăptui Actul final al Conferinței general-europene ca un tot unitar. Desfășurarea reuniunii de la Madrid la nivelul miniștrilor de externe, ar spori eficiența dezbaterilor și mări gradul de angajare și responsabilitate în adoptarea măsurilor ce se impun.*

În aceste propuneri se întrevede, între altele, depășirea problemei drepturilor omului prin abordarea problemei dreptului popoarelor. Renunțarea la forță și la amenințarea cu forță nu privesc numai persoanele individuale, ci națiuni întregi. Nu înseamnă aceasta readucerea în actualitate a principiului autodeterminării națiunilor, consfințit după primul război mondial ? Un tratat general de renunțare la forță și la amenințarea cu forță în relațiile dintre state ar diminua tensiunea și ar crea situații de destindere necesare pentru discutarea unor probleme mai delicate ca acelea ale populațiilor înglobate în țări vecine.

Este adevărat că la Helsinki s-a hotărât inviolabilitatea frontierelor, dar s-a mai adăugat că acestea pot fi modificate prin voința popoarelor învecinate. Italia și Jugoslavia au rezolvat, tocmai pe baza unor astfel de prevederi, situația din zona Triest. De ce n-ar face acest lucru și URSS cu România ? De ce n-ar permite milioanele de Români din nordul Bucovinei și din Moldova de dincolo de Prut să dea curs dreptului lor la autodeterminare, dorinței lor de a trăi în tr-o singură țară independentă a neamului ?

Dacă în Declarația Comisariatului de Externe URSS asupra României, din 24 august 1944 se afirma că "*Guvernul sovietic consideră de o necesitate urgentă să se restabilească independența României, eliberându-se țara de sub jugul fascist*", același principiu al restabilirii autodeterminării și independenței Românilor din Basarabia și nordul Bucovinei ar trebui afirmat și respectat și astăzi. Este nevoie să amintim ce s-a afirmat atunci ? Iată un citat din aceeași declarație:

"Guvernul URSS consideră că restabilirea suveranității în România este de o urgentă necesitate. Dacă România suspendă operațiunile sale militare și întoarce armele contra inamicului pentru a recuceri Transilvania, Guvernul sovietic va acorda României tot sprijinul necesar acestei lupte. Dar războiul nu va putea fi suspendat pe teritoriul român, decât când Germanii vor evacua țara. Guvernul sovietic consideră de prisos să mai repete declarația făcută în aprilie trecut. În aprilie, deja Guvernul sovietic a asigurat că el nu are nici o intenție să dobândească vreo parte din teritoriul României, să modifice ordinea socială în România sau chiar să aducă vreo atingere independenței țării"... Considerăm de prisos tălmăcirea acestui text ce grăiește de la sine...

Madrid 1980/1981 este un moment de verificare a modului în care semnatarii au înțeles să respecte principiile din actul final al Conferinței de la Helsinki . Lucrările pregătitoare din situația internațională actuală nu inspiră prea mult optimism. Ce noutăți va aduce documentul speranței de la Helsinki la Madrid ? Ce hotărâri se vor lua pentru respectarea sa în viitor și pentru asigurarea liniștii pentru fiecare țară este greu de spus. Cert este că Europa *trebuie* să-și spună cuvântul și să nu se multumească cu un rol de asistent la dialogul dintre cei "Doi Mari". Altfel, se va verifica într-adevăr o nouă Yalta.

EUROPAEUS

Nicolae Titulescu, un mare european

Printre personalitățile proeminente ale României și Europei interbelice, ale istoriei politice contemporane, se numără și juristul, diplomatul, oratorul, gânditorul, omul de stat român Nicolae Titulescu, cunoscut epocii respective ca "ministru Europei", "omul Genevei".

Istoria politico-diplomatică a Europei interbelice a propulsat în centrul evenimentelor timpului pe reprezentantul unei țări mijlocii, pe românul Titulescu. Ministru de finanțe și de externe în câte două rânduri, plenipotențiarul României la Conferința de pace de la Paris, semnatar al Tratatului de la Trianon, reprezentantul permanent al țării la Societatea Națiunilor și în două rânduri președinte al Adunării forului de la Geneva, Nicolae Titulescu, timp de două decenii, și-a legat numele și prestigioasa sa activitate politico-juridică și diplomatică de promovarea intereselor României pe arena internațională, de făurirea unei Europe a păcii și colaborării întemeiată pe principiile suveranității și egalității în drepturi între toate statele mari și mici, avansate din punct de vedere economic sau mai puțin dezvoltate, indiferent de regimul lor social-politic sau constituțional.

Pentru el Europa constituia o entitate politico-geografică alcătuită din state suverane, independente, egale în drepturi, cu probleme, particularități naționale și spirituale proprii, dar și cu interese și aspirații comune izvorâte din tradițiile conviețuirii pașnice și colaborării lor de-a lungul istoriei.

În ciuda deosebirilor, contradicțiilor și divergențelor existente între unele state europene în perioada interbelică, Nicolae Titulescu s-a pronunțat pentru o largă cooperare între toate țările europene, acordând relațiilor economice o însemnătate primordială. În concepția sa relațiile economico-financiare, comerciale dintre statele europene aveau rațiunea de a diminua divergențele politice, de a îmbunătăți climatul european și a îndruma eforturile și geniul creator al popoarelor continentului spre țeluri constructive, umanitare. "...Înțelegerea economică internațională este baza unică și sine qua non a menținerii păcii", sublinia el, relevând că "Orice propășire pe tărâmul economic în vederea unei conclucrări străne între țări nu se poate mărgini în limitele sale, ci crește cu timpul și se dezvoltă și într-o propășire pe tărâmul politic."

Fiind un factor de pace și stabilitate în lume, legăturile economice, comerciale și tehnico-științifice conferă cooperării bi și multinaționale un conținut complex, având un rol activ în influențarea pozitivă a relațiilor de ordin politic, în diminuarea și aplanarea diferendelor inter-statale, în dezvoltarea economică a statelor, valorificarea resurselor și bogățiilor lor, ridicarea nivelului de trai al popoarelor.

Popoarele își vorbesc prin intermediul schimbului valorilor materiale și spirituale care întruchipează și materializează energiile, voința și geniul lor național. Cooperarea economică, schimbul valorilor materiale și spirituale, amplifică dialogul, facilitează îmbunătățirea climatului politic peste frontiere și doctrine, regimuri social-politice și constituționale. Practicată cu bună credință, cooperarea economică conduce la apropierea dintre popoare și state, la diminuarea divergențelor, la spiritualizarea fruntariilor, reflectându-se în ridicarea nivelului dezvoltării lor economice și sociale. "Acordurile economice - sublinia Nicolae Titulescu - pot reduce mult din dificultățile politice. Aplicate pe o scară întinsă, ele pot aduce devalorizarea fruntariilor și, practicate cu bună credință, ele pot aduce completa lor spiritualizare" (*România și revizuirea tratatelor*, București 1934, p.75).

Nicolae Titulescu sublinia încă în 1930 că foamea, înapoierea economică, subdezvoltarea nu aduc pacea între oameni și releva necesitatea ca statele europene care au cunoscut urmările dezastruoase ale primului război mondial și consecințele crizei economice

ce să practice "o francă și leală cooperare internațională între ele" (*Progresul ideii de pace, în Documente diplomatice*, București 1967, p. 352), pentru a învinge diificultățile economico-financiare și a realiza prosperitatea pentru toate țările.

Referindu-se la situația economică și politică din Europa centrală în anul 1934, la tendințele de împărțire a continentului în blocuri politico-economice opuse, omul politic român, cu perspicacitatea ce-l caracteriza a respins o asemenea alternativă, susținând că "Trebuie să ne ferim însă cu orice chip de soluțiuni artificiale și în special de împărțirea Europei centrale în blocuri rivale. În acest scop, acordurile economice cu privire la Europa centrală trebuie să respecte deopotrivă interesele legitime ale Italiei, Germaniei și Franței și ale celorlalte puteri interesate...o colaborare economică strânsă între statele Europei centrale este unica soluție pentru a îmbunătăți situația bazinului dunărean și a readuce prosperitatea în limita posibilului" (*România și revizuirea tratatelor*, p. 73 - 74).

În locul blocurilor politico-economice și militare ostile - care au dus în cele din urmă la cel de al doilea război mondial - Nicolae Titulescu preconiza crearea unui sistem de securitate general european la care să participe totalitatea sau majoritatea țărilor de pe continent, cu drepturi și obligații precis formulate, întemeiat pe principiile egalității în drepturi a tuturor statelor, pe o largă colaborare economică, respectând scrupulos interesele legitime ale tuturor partenerilor și Pactul Societății Națiunilor.

Securitatea europeană - expresia concentrată a dezideratelor fundamentale ale statelor și popoarelor continentului - reprezenta în concepția titulesciană un sistem politico-juridic de alianțe îndreptat împotriva agresorului, întemeiat pe acordurile regionale și Pactul Societății Națiunilor, ca principale mijloace de drept internațional, completate printr-un acord general asupra dezarmării.

Sistemul securității colective astfel construit era menit să asigure pacea, liniștea, independența și integritatea teritorială a tuturor statelor, cuprinzând clauze precise referitoare la interzicerea agresiunii, abținerea de la folosirea forței sau amenințarea cu forța, rezolvarea diferendelor numai prin mijloace pașnice, amplificarea cooperării intereuropene.

Înfăptuirea securității colective în Europa implica o politică de spiritualizare a fruntriilor, stabilirea și promovarea unor relații de bună vecinătate, amicale, care să favorizeze o largă cunoaștere și cooperare între statele continentului în domeniile economic, cultural, tehnico-științific, turistic etc. pe baza principiilor unanim admise ale dreptului internațional. În fundamentarea doctrinei securității colective, el pornea de la "principiile indivizibilității și generalității păcii", apreciind că agresiunea, indiferent împotriva cui și oriunde va fi săvârșită, reprezintă o încălcare a păcii generale, consacrată prin tratate și acorduri internaționale, care trebuie condamnată și reprimată.

Definind conceptul de securitate colectivă europeană, Nicolae Titulescu a militat neobosit, cu înaltă competență și clarviziune pentru a-l realiza în practică: "Securitatea nu este o operă de formule. Ea este o realitate ce consistă în a se asocia împotriva unui flagel comun ce se chiamă războiul" (*Documente diplomatice*, p.563) În vederea realizării acestui țel, el a acordat o deosebită însemnătate inițiativelor și acțiunilor proprii de politică externă ale statelor, conjugate cu utilizarea suplă a normelor, principiilor, instituțiilor dreptului internațional, acordurilor regionale, organizațiilor internaționale, în special Societății Națiunilor, ca mijloace indispensabile pentru înfăptuirea securității generale și europene, a cooperării internaționale reciproc avantajoase.

Securitatea și unitatea Europei în concepția titulesciană excludea orice hegemonie a unora sau altora dintre statele continentului și implica o largă colaborare și cooperare dintre țările europene și dintre acestea și cele situate pe alte continente, astfel încât potențele materiale și spirituale ale lumii vechi, forța creatoare a civilizației europene să servească progresului întregii umanități. Securitatea europeană, pentru a cărei edificare a militat Talleyrand-ul epocii interbelice, românul Nicolae Titulescu, și-a găsit consacarea politico-juridică în Actul final al Conferinței de la Helsinki și în acțiunile concordate ale statelor europene și ale altor țări, menite să facă din leagănul civilizației mondiale, din vulcanul spiritualității umane, un continent al păcii și cooperării între state cu regimuri social-economice și constituționale deosebite.

Congresul mondial al istoricilor

Între 10 - 17 august, a avut loc al XV-lea Congres Mondial de Științe Istorice, care și-a desfășurat lucrările pentru prima dată în capitala României. Alegerea țării noastre ca gazdă a fost interpretată ca expresie a prestigiului internațional de care se bucură România și școala sa istoriografică. Amintim că după al doilea război mondial, acest for a organizat congrese, din cinci în cinci ani, la Paris, Roma, Stockholm, Viena, Moscova și San Francisco.

Tematica Congresului a căutat să cuprindă întreaga planetă și să acorde o atenție deosebită marilor schimbări din lumea contemporană. Au fost dezbătute cele mai recente rezultate ale cercetării din domeniul istoriografiei universale, probleme de metodologie, cronologie și de filozofie a istoriei, subliniindu-se că istoria este o știință care trebuie să lumineze marile adevăruri ale umanității și ca atare este chemată să fie demnă de adevărata ei menire.

La București s-a văzut în toată amploarea caracterul pluridisciplinar al oricărei demonstrații istorice. Arheologia a devenit de mult inseparabilă de epigrafie, dar nu poate fi despărțită nici de numismatică. De curând a început să se studieze arheologia industrială. Arhivistica a ajuns de neconcepț fără studiul istoriei presei, după cum istoria orală a devenit disciplina cu vast teren de lucru. Istoria mișcărilor sociale nu mai poate fi înțeleasă fără istoria instituțiilor, după cum fără istoria ideilor nu se mai poate scrie istoria societăților. Demografia nu se mai poate azi disocia de ecologie ș.a.m.d.

Numărul mare de participanți - peste 2700 de oameni de știință din 66 de țări - și nivelul ridicat al dezbaterilor purtate pe marginea rapoartelor și comunicărilor au evidențiat însemnătatea Congresului. Profesorul francez Michel Francois, fost secretar general al Comitetului Internațional de Științe Istorice, spunea în încheierea lucrărilor că Congresul a fost un succes ce "ține mai cu seamă de calitatea dezbaterilor, care au contribuit la cel mai înalt nivel la progresul istoriei. La București, noi am făcut să înain-

teze istoria, înmulțindu-i preocupările și metodele de cercetare".

În mesajul Congresului s-a afirmat că "Prin aportul său la cunoașterea și la edificarea conștiinței de sine a fiecărui popor și pe această bază, la dezvoltarea încrederii și colaborării dintre popoare, prin tezaurul de învățăminte și experiență socială pe care îl înmănușează, prin luminile pe care le proiectează asupra prezentului și a viitorului, prin reflecția lucidă asupra destinelor națiunilor pe care o propune, din perspectiva lecțiilor trecutului, prin înrăurirea sa asupra faptei și conduitei generațiilor de azi, istoria constituie o veritabilă carte de înobilare umanistă a națiunilor".

Pătrunși de răspunderea pe care o au în fața științei și a umanității, congresiștii și-au propus să unească eforturile pentru extinderea și aprofundarea cunoașterii istorice, să aducă noi contribuții la elucidarea marilor probleme ale evoluției umanității, la dezvoltarea și influențarea reciprocă a diferitelor civilizații ce s-au succedat de-a lungul secolelor la procesul complex al formării popoarelor și națiunilor, al constituirii și afirmării statelor naționale. Ei au exprimat ferma convingere că "a face din istorie un mijloc de apropiere între popoare, de creare a unui climat de încredere și stimă reciprocă, înseamnă a ne îndeplini o datorie profesională și o datorie morală în acest ceas de mare răspundere pentru destinele omenirii".

A face din capitala României tribuna unor asemenea afirmații înseamnă a sublinia - după cuvântul Prof. polonez Alexander Gieysztor, noul președinte al Comitetului - că România, ca țară a cărei vocație internațională este desebit de puternică, s-a constituit întotdeauna într-un loc de întâlnire a ideilor culturale europene și din întreaga lume, țară cu o viguroasă identitate națională, dar deschisă tuturor contactelor.

La Congres a participat și Prof. Iosif Constantin Drăgan, care a făcut numeroase intervenții și care a propus prezidiului moțiunea privind conservarea vestigiilor istorice.

T. V. BĂDESCU

Loc natal

Loc natal,
Ce porți în glie
Sângele strămoșilor;
Loc natal,
Ce-ngropi în tine
Plânsetul nepoților;
Locul lacrimii tăcute,
Locul dorului nestins,
Locul sfânt ce mi-ai dat viață,
Carte, pâine și un vis;
Visul meu rămas-a-n urmă,
Îngropat de cioclii roșii,
Iar norodul, ca o turmă,
Stă păzit de umbra morții,
Iară eu, fugit departe,
Simt mereu a ta căldură,
Simt durerea, simt calvarul
Sufletului plin de zgoră

EUGEN ENEA CARAGHIAUR
Montreal, 22 octombrie 1979

Noi

Plaiul meu iubindu-l,
Chem alese ploii.
Cât ni-i sfânt pământul
Noi rămânem noi.

Ce-i șoptește vântul
Frunzei din zăvoi ?
Cât ni-i sfânt cuvântul
Noi rămânem noi.

Gând curat coboară
Peste albe foi.
Cât ni-i dor de Țară
Noi rămânem noi.

VASILE ROMANCIUC

Poezie publicată în revista "Kultura",
Chișinău, nr. 7/1977

Kriterion

Vizitând o expoziție de carte de la sala Dalles din București, am asistat la două prezentări: una în limba română, iar a doua în limba maghiară, în fața unui public numeros. Am ascultat cu atenție explicațiile prezentatoarelor, bine pregătite. Când am ajuns la standul cărților de limbă maghiară, prezentatoarele au insistat în special asupra editurii "Kriterion", de care auzisem, dar nu știam că publică cărți ungurești. Cunosând foarte bine limba maghiară, fiind originar din nordul Transilvaniei, cedat Ungariei în urma dictatului de la Viena din 30 august 1940, unde am suferit și eu împreună cu alți Români, vexațiunile la care am fost supuși - am fost curios să văd ce fel de cărți apar la această editură așa de lăudată.

Am răsfoit mai multe dintre cărțile expuse. Citindu-le, am crezut că sunt în Un-

garia și nu în România, deoarece despre noi, Românii, nici nu se pomenește, în afară de mici excepții. N-am înțeles și nu pot înțelege cum este posibil ca la noi în țară să se tipărească cărți în limbile naționalităților conlocuitoare, în care să nu se spună nimic despre noi ! Este bine că se tipăresc, dar și autorii lor trebuie să respecte anumite principii morale de comportare, după cum și editura *Kriterion* trebuie să fie mai exigentă la verificarea materialelor !

Citind în aceste cărți, mi-am amintit de protestele de acum câțiva ani ale "tovarășilor" Kiraly și Takacs, cu funcții înalte oficiale în conducerea statului român, care aveau îndrăzneala să se plângă că conaționalii lor nu se bucură de suficiente drepturi. Am dori să le amintim cum am fost noi tratați timp de sute de ani sau după verdictul de la Viena din 1940. Dacă au uitat,

le pot aduce aminte, căci am trăit acel coșmar.

Acum însă revin la editura Kriterion. Am rămas stupefiați de marele număr de cărți editate în limba maghiară ! În același timp, am rămas foarte mirați că întreaga cultură aparține numai Maghiarilor, ca și cum Românii n-ar fi contribuit cu nimic la aceasta în Transilvania. Cea mai mare parte dintre autori nu fac cel puțin mențiune despre noi în scrierile lor. Parcă noi, Românii din Transilvania am fi fost niște fantome. Totul le aparține.

Să vedeți ce drepturi au Ungurii chiar în capitala României. Vizitând revista *Îndrumătorul cultural*, care se află la etajul 3 al palatului Scânteia, am rămas contrariat văzând că ziarul unguresc *Elore - Înainte* are repartizate peste 20 de camere, iar cei de la *Îndrumător* stau numai în două cămăruțe. După cum am cunoștință, Ungurii au mai multe cotidiene, reviste și publicații decât noi, Românii. Și tot ei se plâng. Noi tăcem. Este oare bine ? Noi credem că nu !

Statul român nu face nici o diferență între cetățenii săi. Tot ce se realizează se face pentru toți: Români sau nu. Nimeni nu a tras la răspundere pe cei care au comis atrocitățile ce au urmat dictatului de la Viena, pentru că noi vrem să trăim cu toții în cea mai bună înțelegere pe teritoriul sfânt al patriei noastre.

Lucrarea "Muveszettorteneti Tanulmányok" de Kelemen Lajos, sau, în traducere "Studii despre istoria artelor" - expusă la Dalles - la pagina 34 face amintire de plafulul bisericii reformate din satul Goganyvaralja, în pictura căruia s-au descoperit șase embleme dintre care cinci sunt cunoscute. Despre cea necunoscută autorul spune că ar fi aparținut familiei Ozorai (scolari). Noi credem că această familie a fost de origine română, iar emblema a fost executată de un artist român.

Despre cetatea *Ujvar* sau *Nouă* autorul spune că este foarte veche, încă de pe timpul sau dinainte de invazia mongolo-tătără, ridicată de un voievod român. La pag. 81 apare menționat satul *Lona*, numit mai târziu Szaszlona, ai cărui locuitori au dispărut cu ocazia invaziei mongolo-tătare, fiind ulterior colonizat cu Unguri. Este sigur că acest sat s-a numit Lona, după cum există unul în județul Cluj, dar Ungurii l-au ma-

ghiarizat.

Pe drumul ce duce de la Cluj spre Oradea, se află satul *Vista*, cu o vechime de peste o jumătate de secol, ai cărui locuitori au pierit cu ocazia aceleiași invazii. Și acesta a fost colonizat cu Unguri, schimbându-i-se numele din Vistea în Vista. La 7 km. de localitatea Dej se află castelul Korniș, care și-a primit numele de la biserica românească: Mănăstirea, în ungurește Szebenedek.

O altă lucrare interesantă este cartea lui Sütö Andras: "Engedjetelek hozjonni a szavakat" (Lăsați să vină la mine cuvintele). În aceasta autorul arată că în America trăiesc un milion de Unguri. Până în acest moment n-am știut că peste ocean trăiește un număr așa de mare de Unguri. Acum înțelegem afirmațiile conform cărora în Detroit se află statuia lui Kossuth (p.73) și că în America se vorbește curent maghiara (p.74)

Intr-adevăr, pe noi nu ne interesează că în America se vorbește curent limba maghiară, nici că Ungurii s-au îmbogățit, dar ne interesează să știm că peste ocean se află un așa mare număr de refugiați unguri, fugiți de teama represaliilor pentru crimele lor, comise după 1940. Acești vechi szalasiști, hortiști și din garda zdrențăroșilor și-au ridicat din nou vocile cerând revizuirea tratatelor, împrășcând cu noroi în patria noastră, în momentul în care conașionalii lor din România au mai multe drepturi ca oricând. Oare cine îi încurajează și de ce ?

Printre alte lucrări văzute și editate tot la Kriterion, este cea scrisă de Jako Zsigmond: "Iras, konyv, Ertelmiseg" sau , în traducere "Scris, carte, înțelegere". Chiar în introducerea, autorul arată că lucrarea are două obiective și anume: să descopere istoria medievală a poporului maghiar din Transilvania și să facă cunoscute instituții, scrieri, biblioteci, colecții științifice, cu ajutorul cărora să se scrie istoria poporului maghiar. Este poate singura tipăritură unde se amintește, într-un capitol, de bibliofitul român Cipariu. Totuși în carte nu se arată nici cel puțin contribuția oamenilor de știință de origine română la îmbogățirea culturii maghiare.

În fața unor asemenea atitudini , credem că toți cetățenii României, indiferent de originea lor, trebuie să aibă respectul cuvenit față de țara atât de îngăduitoare cu naționalitățile conlocuitoare.

DR.AUREL MĂRGINEANU

COMUNIDAD DE LOS RUMANOS
EN ESPAÑA

COMITETUL ROMÂN DE ACȚIUNE
CU OCAZIA
CONFERINȚEI PENTRU SECURITATE
ȘI COOPERARE ÎN EUROPA (CSCE)
Madrid 1980

Madrid, 30 Mai 1980

Iubiți compatrioți,

Dat fiind că reuniunea internațională pentru Securitate și Cooperare în Europa va avea loc la Madrid în Septembrie / Noembrie 1980, ne revine nouă - *Comunitatea Românilor Liberi din Spania* - să luăm inițiativa stabilirii unei acțiuni pentru exprimarea punctului de vedere al tuturor Românilor din exil.

Nu este vorba numai de o declarație în numele exilului, ci, mai presus de toate, un gest de solidaritate și de apropiere a celor ce-și iubesc Țara și Neamul: comunități organizate, comunități religioase, cercuri culturale, publicații, personalități și simpli refugiați, pentru ca, într'un efort comun, să se aducă cuvântul cel adevărat al Neamului la masa verde a marilor puteri.

Această scrisoare constituie *invitația* noastră, pentru a veni toți alături de noi - *în afara oricăror divergențe de altă natură* - în această clipă de răscruce, când stă în cumpăna istoriei soarta și viitorul Neamului.

Vrem ca greutatea cuvântului românesc să stabilească o piatră de hotar între *voința Neamului încătușat* și realitățile create la Teheran, Yalta și Postdam.

Vrem să spunem răspicat *doleanțele* noastre, *revendicările* noastre, *convingerile* noastre în ceea ce privește soarta și viitorul Neamului românesc.

Vrem să amintim Marilor Puteri că atunci când se face atâta caz pe tema "*drepturilor omului*", nu le este permis să uite de "*drepturile națiunilor*".

Dar pentru aceasta avem nevoie de sprijinul *tuturor* ! Sprijin intelectual, sprijin propagandistic, sprijin material.

Avem, de asemenea, nevoie de înțelegere și disciplină în tot ceea ce se va întreprinde.

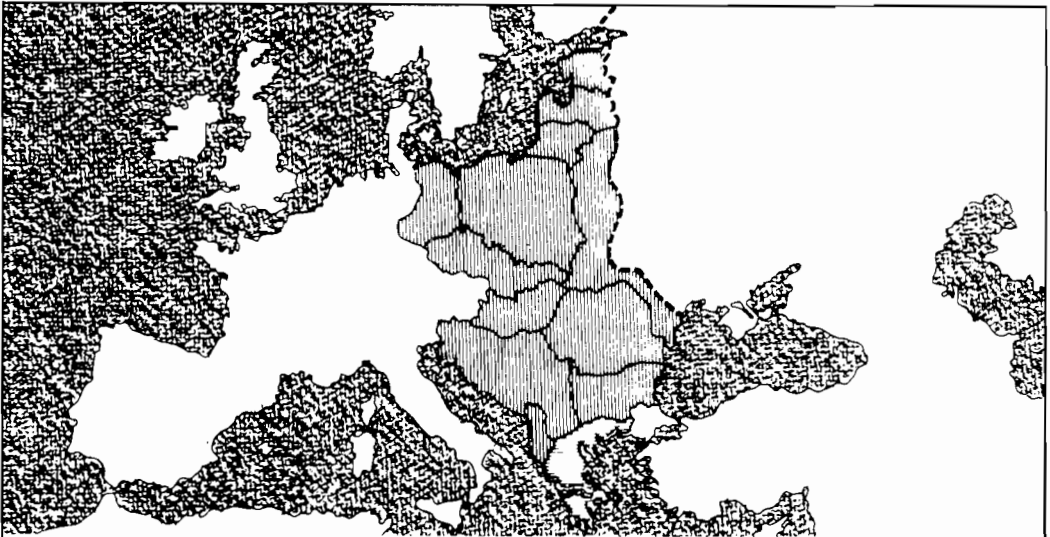
Comitetul de Acțiune, constituit din personalități din Spania și alte centre românești, de îndată ce va primi *Adeziune scrisă* la această inițiativă, va expedia "*Programul minim de acțiune*", precum și directivele necesare pentru punerea în practică a acțiunii.

Rugăm publicațiile românești să difuzeze această scrisoare, pentru ca mobilizarea forțelor românești să fie cât mai deplină și rapidă.

Cu tot binele ce-l dorim compatrioților din exil.

Adresa noastră:
Traian Popescu
calle Conde de Peñalver 82
Madrid 6 - SPANIA

George Demetrescu
Președintele Comunității Românilor
din Spania
În numele Comitetului de inițiativă

Moscova, 9 Octombrie 1944

"Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: "Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și "fifty-fifty" cu voi în Jugoslavia?" În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%.

Winston Churchill

"Cel de al doilea război mondial"

- Memorii -

SUMARUL

<i>Europaëus, În curând la Madrid Conferința pentru securitate și cooperare</i>	1
<i>Dr. Ion. C. Grecescu, Nicolae Titulescu, un mare european</i>	6
<i>T. V. Bădescu, Congresul mondial al istoricilor</i>	8
<i>Eugen Enea Caraghiaur, Loc natal</i>	9
<i>Vasile Romanciuc, Noi</i>	9
<i>Dr. Aurel Mărgineanu, Kriterion</i>	9
<i>Comunidad de los Rumanos en España, Scrisoare</i>	11